

11 FEB 2003

**MIGRATION AND LAND USE CHANGE: A CASE STUDY
IN NANG RONG, BURIRAM**

WANNARAT RATTANAWARANG

With compliments
of
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY (DEMOGRAPHY)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

2002

TH
W249mv
2002
c.2

ISBN 974-04-2747-2

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

4136021 PRDE/D : MAJOR: DEMOGRAPHY; Ph.D. (DEMOGRAPHY)

KEY WORDS : MIGRATION / LAND / BURIRAM / NORTHEAST

WANNARAT RATTANAWARANG: MIGRATION AND LAND USE CHANGE: A
CASE STUDY IN NANG RONG, BURIRAM PROVINCE. THESIS ADVISORS:
SUREEPORN PUNPUING, Ph.D., SARA R. CURRAN, Ph.D., PRAMOTE PRASARTKUL,
Ph.D., CHAI PHODISITA, Ph.D. 247 P. ISBN 974-04-2747-2

The objective of this research was to investigate the relationship between land use and migration. The theory of Multiphasic Response by Kingsley Davis is used to explain the phenomena. It was expected that migration in households would be related to the reduction of household land area and land for cultivation. Land use was considered in terms of area, ownership and activities. This study was based on data from "The Community-Based Integrated Rural Development Evaluation Project 1984" and "The Demographic Responses to a Changing Environment in Nang Rong 1994". Qualitative data was derived from seven in-depth interviews of households in the study area. Descriptive statistics and Logistic Regression analysis were employed. The unit of analysis was a household.

The findings show that between 1984 and 1994, the number of children aged less than 12 years and the number of member labor force age per household decreased while the number of elderly, members with high education, non-agricultural occupations and migrants including male, female and remitting migrant per household increased. However, landless households increased from 3% to 27% while households with 26 rai of land or more decreased from 36% in 1984 to 12% in 1994. Migration in households as surveyed in 1984 resulted in less household owned land and cultivated land in 1994. The number of children and members of labor force age per household related to an increasing area of household owned land. The numbers of elderly and migrants related to a decreasing area of household owned land. The numbers of children and members with non-agricultural occupations was associated with increase in the area of land for cultivation. The number of members of labor force age, elderly and remitting migrants was related to the reduction of land for cultivation. The number of children and member with non-agricultural occupations was related to an increasing size of rented land for cultivation. Besides, households with children (age 0-12) and labor force member in 1984 had increasing household land in 1994 while household with elderly had decreasing land in 1994. Households with migration in 1984 owned less land and had less land for cultivation in 1994. Changes in land ownership during 1984 to 1994 were through squatting, inheritance and trading. The main activity on the land was rice cultivation.

It is recommended that agriculture courses be added to the compulsory curriculum to reduce out-migration. This may induce land development and increase land utilization.

4136021 PRDE/D : สาขาวิชา : ประชากรศาสตร์; ปร.ค. (ประชากรศาสตร์)

วรรณรัตน์ รัตนวรางค์ : การย้ายถิ่นกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน: กรณีศึกษาอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ (MIGRATION AND LAND USE CHANGE: A CASE STUDY IN NANG RONG, BURIRAM PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สุรีย์พร พันพึ้ง, Ph.D., SARA R. CURRAN, Ph.D., ปราโมทย์ ประสาทกุล, Ph.D., ชาย โพธิสิตา, Ph.D. 247 หน้า. ISBN 974-04-2747-2

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดินกับการย้ายถิ่น โดยอาศัยทฤษฎีการตอบโต้หลายทางของคิงส์ลีย์ เดวิส และมีสมมติฐานว่า ครัวเรือนที่มีการย้ายถิ่นจะมีการลดขนาดของที่ดินที่เป็นเจ้าของ ที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูก และที่ดินเช่าเพื่อการเพาะปลูก ในเวลาต่อมา การใช้ที่ดินนี้จะพิจารณาใน 3 ด้าน คือ ขนาดที่ดิน ความเป็นเจ้าของที่ดินและกิจกรรมบนที่ดิน ใช้ข้อมูลจาก “การประเมินโครงการพัฒนาหมู่บ้านชนบทผสมผสานนางรอง พ.ศ.2527” และ “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการย้ายถิ่นในประเทศไทย กรณีศึกษาอำเภอนางรอง พ.ศ.2537” และการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก 7 ครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา ใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก โดยมีครัวเรือนเป็นหน่วยในการวิเคราะห์

การศึกษาพบว่า ในช่วงปี พ.ศ.2527-2537 นั้น จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี และวัยแรงงานในครัวเรือนลดลง ขณะที่จำนวนผู้สูงอายุในครัวเรือน สมาชิกที่มีการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร ผู้ย้ายถิ่นทั้งชาย หญิง และผู้ย้ายถิ่นที่ส่งความช่วยเหลือกลับบ้าน มีเพิ่มขึ้น แต่ครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินกลับเพิ่มขึ้น คือเพิ่มจากร้อยละ 3 เป็น 27 เช่นเดียวกับการลดลงของครัวเรือนที่มีที่ดินขนาด 26 ไร่ขึ้นไป คือ ลดจากร้อยละ 36 ในปี 2527 เป็น ร้อยละ 12 ในปี 2537 จำนวนเด็กและวัยแรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขนาดที่ดินของครัวเรือน จำนวนผู้สูงอายุและผู้ย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับการลดขนาดที่ดินของครัวเรือน จำนวนเด็กและผู้ทำงานนอกภาคเกษตรมีความสัมพันธ์ต่อการเพิ่มขนาดที่ดินที่ใช้เพื่อทำเกษตร จำนวนวัยแรงงาน ผู้สูงอายุ และผู้ย้ายถิ่นที่ส่งความช่วยเหลือกลับมีความสัมพันธ์กับการลดขนาดที่ดินที่ใช้เพื่อทำเกษตร จำนวนเด็กและผู้ทำงานนอกภาคเกษตรมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขนาดที่ดินเช่าเพื่อทำเกษตร นอกจากนี้ ครัวเรือนที่มีเด็กและวัยแรงงานในปี 2527 มีขนาดที่ดินของครัวเรือนเพิ่มขึ้นในปี 2537 ในขณะที่ครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ มีขนาดที่ดินของครัวเรือนลดลงในปี 2537 ครัวเรือนที่มีการย้ายถิ่นในปี 2527 มีขนาดที่ดินที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของและที่ดินใช้เพื่อการเกษตรลดลงในปี 2537

การเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของที่ดินระหว่างปี พ.ศ.2527-2537 เกิดจากการเข้าจับจองที่ดิน การรับมรดกที่ดิน และการซื้อขายที่ดิน กิจกรรมบนที่ดินที่สำคัญได้แก่การปลูกข้าว โดยสรุป การศึกษาที่สูงขึ้นสำหรับเด็กรุ่นใหม่ รวมทั้งการที่พ่อแม่ต้องการให้ลูกทำงานนอกภาคเกษตร อาจจะทำให้เกิดการลดลงของการใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตร ข้อเสนอแนะทางนโยบายคือ การเพิ่มหลักสูตรอาชีพเกษตรในการศึกษาภาคบังคับ อาจจะช่วยลดการย้ายถิ่นออก และช่วยให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน